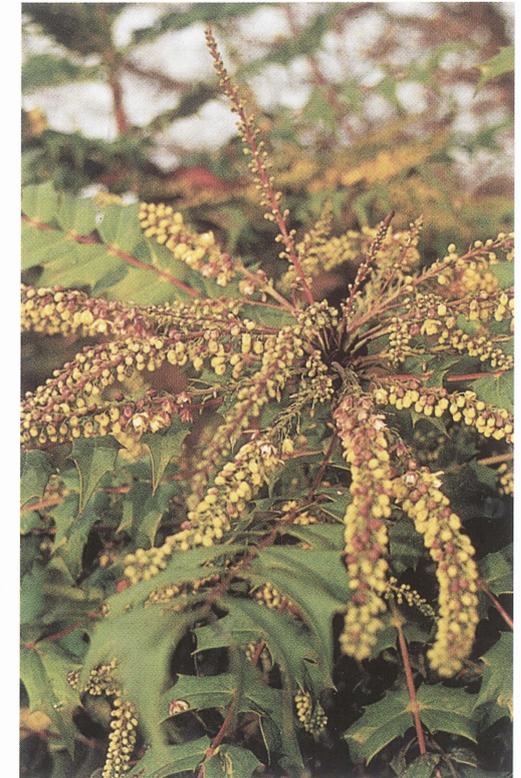

Mahonia × media en verwanten

sortimentsonderzoek en
keuringsrapport

Ir. M.H.A. Hoffman

De Aziatische soorten van Mahonia vormen een opvallende groep wintergroene heesters. Ze kenmerken zich onder andere door het grote blad en de winterbloei. M. × media is de bekendste vertegenwoordiger. In Nederland zijn ruim tien verschillende soorten en cultivars verkrijgbaar. Deze verschillen onder andere in winterhardheid, bloeitijd en bloeirijkheid.

Deze zijn in een sortimentsonderzoek met elkaar vergeleken en gekeurd.

Het Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO), sector Bomen in Boskoop (voormalig Boomteeltpraktijkonderzoek) heeft van 1994-2000 een sortimentsonderzoek van Mahonia 5 media en verwanten uitgevoerd.

Het doel van het sortimentsonderzoek was om het Nederlandse handelssortiment goed te beschrijven, te identificeren en te beoordelen voor gebruik als tuinplant. Door de keuringscommissie van de KVBC is een sterrenkeuring uitgevoerd. Het onderzoek werd gefinancierd door het Productschap Tuinbouw (PT). In totaal zijn twaalf verschillende soorten cultivars verzameld en beoordeeld. Alle planten waren afkomstig van Nederlandse kwekerijen.

Keuring 1975

Het totale sortiment *Mahonia* is al in 1975 gekeurd en beschreven door H.J. van de Laar (zie *Dendroflora* 11-12). In dit oude rapport namen *M. × media* en verwanten slechts een bescheiden plaats in: slechts drie planten werden gekeurd.

Daarnaast werden twee andere cultivars wel uitgebreid beschreven, maar er was nog te weinig ervaring mee opgedaan om een goede beoordeling te geven.

Systematiek en verspreiding

Het geslacht *Mahonia* telt in totaal ongeveer 70 soorten. Deze komen van nature voor in Noord- en Midden-Amerika en in Oost Azië. Qua uiterlijk en verwantschap bestaat er daarbij een vrij sterke tweedeling tussen de Aziatische en de Amerikaanse soorten. Tot deze laatste groep behoort onder andere de bekende *M. aquifolium*, welke verder in dit artikel buiten beschouwing blijft. De Aziatische soorten onderscheiden zich met name door het zeer dikke stekelige blad en door het aanblijven van de schutbladen tijdens

de bloei. De bekendste Aziatische soorten in onze tuinen zijn *M. japonica* en *M. lomariifolia*. Nog bekender is de hybride van deze twee soorten: *M. × media*. Deze kruising en de geselecteerde cultivars hieruit worden uitgebreid beschreven door Brickell (1979). De Aziatische soorten verschillen onderling onder andere in bladvorm, bladlengte, aantal blaadjes, aantal bladstekels, aantal bloemtrossen per tak, bloeitijd en winterhardheid. In tabel 1 staat een overzicht van de in Nederland bekende Aziatische soorten en hun kenmerken. Het meest uitgebreide taxonomische revisie die tot nu toe is verschenen, is van Dr. L.W.A. Ahrendt (1961).

De belangrijkste soortsverschillen

Soort	bladlengte (cm)	vorm blaadjes	aantal blaadjes per blad	aantal stekels per blad	trossen per tak	bloeitijd	winterhardheid
<i>M. fortunei</i>	15-25	langwerpig-lancetvormig	7-13	ca. 20	4-8	okt.-dec.	matig
<i>M. japonica</i>	30-50	(langwerpig)-eirond	9-17	7-13	max. 10	feb.-april	goed
<i>M. lomariifolia</i>	25-70	lancetvormig	19-37	7-15	7-20	nov.-mrt	slecht
<i>M. × media</i>	20-60	langwerpig-eirond	15-23	5-11	15-20	nov.-mrt	redelijk
<i>M. napaulensis</i>	60-75	langwerpig-eirond	17-27	5-13	3 - 4	nov.-mrt	redelijk

Winterhardheid

De winterhardheid is een zwak punt van de meeste Aziatische soorten. Alleen *M. japonica* is betrouwbaar winterhard in ons hele land. Voor export naar koude gebieden zoals Scandinavië, Polen en Canada is ook deze soort niet geschikt. Van *M. media* bestaan enkele vrij goed winterharde selecties. Hiervan is 'Winter Sun' het meest betrouwbaar winterhard. *M. fortunei* en *M. lomariifolia* groeien in Nederland alleen op beschutte plaatsen. De bloemen kunnen enkele graden vorst verdragen. Indien de vorst echter matig tot streng wordt bevroren ze. Er zullen dan ook geen bessen ontstaan. Vooral bij de soorten en cultivars die net vóór of midden in de winter bloeien, komt dit vaak voor. De sierwaarde hangt daarbij dan ook sterk af van het invallen van de vorst. De bloemen van aan het eind van de winter of na de winter bloeiende soorten, zoals *M. japonica*, beschadigen veel minder gauw en ook de bessen kunnen zich gewoonlijk normaal ontwikkelen.

Vooral vorst in combinatie met harde wind en zon is vaak erg schadelijk omdat de wintergroene planten hierbij gauw uitdrogen. Als een plant terugvriest dan kan deze, indien de basis in leven is gebleven, weer prima uitlopen tot een vol-

waardige plant. Flinker snoei kan dan ook goed worden verdragen.

Ziekten en plagen

De meest voorkomende ziekten bij *Mahonia* zijn roest (o.a. *Cumminisella mirabilissima*), bladvlekkenziekte (*Phyllosticta berberidis* en *Phoma* spp.) en meeldauw (*Microsphaera berberidis*). Ook de bacteriële bladvlekkenziekte *Pseudomonas berberidis* komt voor bij *Mahonia*.

Uit de sortimentsopplant in Boskoop zijn de cultivars van *M. × media* en *M. japonica* relatief gezonde planten gebleken. In deze opplant stonden ook veel planten van *M. aquifolium* en *M. × wagneri*, waarbij met name de cultivars van deze

laatste soort veel meer aangetast werden door met name roest en meeldauw.

Gebruikswaarde

M. × media en verwanten zijn bij uitstek planten voor aanplant in de schaduw of halfschaduw, op zure, vochtige grond. Mahonia's doen het hierom goed onder bomen en hoge heesters, die tevens voor beschutting zorgen. De planten verdragen zon en droogte wel, maar ze zijn dan minder vitaal en gevoeliger voor vorst en ziekten. Met name als solitair komen deze winterbloeiers goed uit de verf, maar ook in gemengde beplanting kunnen deze Mahonia's worden toegepast. De aantrekkelijke en sterke bloemgeur en de ongebruikelijke bloeitijd zorgen voor een meerwaarde.

Keuringsrapport

Waardering:

- *** = uitstekend (excellent/ausgezeichnet)
- ** = zeer goed (very good/sehr gut)
- * = goed (good/gut)
- s = voor speciale doeleinden (for special purposes/ für Spezialzwecke)
- o = kan vervallen (can be eliminated/entbehrlich)

M. acanthifolia: **M. napaulensis**

M. bealei: **M. japonica**

M. fortunei (Lindl.) Fedde — W. & C. China

Opgaande, weinig vertakte, bladhoudende struik, tot 2 m hoog. Bladeren 15-25 cm lang, met 7-13 blaadjes. Blaadjes smal, lancetvormig, tot 10 × 2 cm, lang toegespitst, met ca. 10 tanden aan weerszijde. Bloemtrossen, met 4-8 bijeen, 5-8 cm lang en relatief smal. Bloemen geel. Vruchten blauwzwart, berijpt, rondachtig; deze komen in ons land zelden tot ontwikkeling. Bloeitijd oktober-december.

Bij ons matig winterhard en bepaald geen sterke plant; ze is alleen op beschutte plaatsen en/of in de kuststreek te gebruiken. Deze soort onderscheidt zich duidelijk van de andere soorten door de smalle blaadjes en de kleine en smalle trossen. Deze soort werd voor het eerst geïntroduceerd in Engeland door Robert Fortune in 1846.

M. japonica (Thunb.) DC. — W. & C. China en Taiwan

syn. *M. bealei* (Fort.) Carrière

Breed opgaande, bladhoudende struik, tot 2 m hoog, gewoonlijk met gelijkmatige bladverdeling. Bladeren oneven geveerd, 30-50 cm lang, met 9-17 blaadjes; het eerste paar ingeplant aan de basis van de bladsteel en veel kleiner dan de andere bladparen. Blaadjes leerachtig, eirond tot langwerpig-eirond, 5-10 cm lang, iets glimmend, toegespitst, met 3-6 stekelige tanden aan weerszijden, aan de bladvoet soms meer of minder opvallend geelwit gevlekt; het topblaadje is veelal iets groter dan de anderen. Bloemtrossen opgaand tot hangend, 10-25 cm lang, in eindstandige clusters van maximaal 10 bijeen; schutblaadjes langwerpig tot eirond, 0,3-1,5 cm. Bloemen lichtgeel tot geel, sterk zoet geurend. Vruchten blauwachtig paars, ovaal, ca. 1 cm lang; stijl gereduceerd of nog zichtbaar. Bloeitijd februari – april.

Van nature komt deze soort voor in bossen tot op 2000 m hoogte. Er bestaat veel verwarring tussen *M. japonica* en *M. bealei*. Tot voor enkele jaren geleden is er altijd vanuit gegaan dat het hier om twee afzonderlijke soorten ging. Daar beide soorten gemakkelijk hybridiseren, *M. japonica* (waar-

schijnlijk) niet in het wild voorkomt en de verschillen niet erg scherp zijn, wordt er vanuit gegaan dat het om één variabele soort gaat. Hierbij is dan *M. japonica* de correcte naam omdat deze eerder beschreven en gepubliceerd is. In ons land is deze soort goed winterhard: USDA-zone 7.

M. japonica HORT.: **M. japonica 'Gold Dust'**

o **M. japonica 'Gold Dust'**
(Japan, lang in cultuur)

syn. *M. japonica* HORT.

GROEIWIJZE: dicht, vrij krachtig, vrij breed opgaand, 0,5 m hoog en 0,7 m breed.

BLADEREN: vrij groot, 25-35(-40) cm lang, met 11-15 blaadjes, lichtgroen-geel, soms zwak geelwit gevlekt aan basis; blaadjes (langwerpig-)eirond, 6-8 cm lang en 3-4 cm breed, met 4-8 tanden aan weerszijde.

BLOEIWIJZEN: ca. 6 per tak, 10-20 cm lang, horizontaal tot overhangend; bloemen lichtgeel (RHC-CC: 7D); bloeitijd zeer laat, maart-april; bloeirijkheid matig.

WINTERHARDHEID: (vrij) goed - USDA zone 7a.

Deze cultivar kenmerkt zich met name door de geringe hoogte, de lichtgroene tot gele bladkleur, de lichtgele bloemkleur en het gering aantal horizontaal tot overhangende bloemtrossen per tak. De bloei is bepaald niet overweldigend en de bladeren worden in de zon erg geel, wat een enigszins ziekelijke indruk geeft. Daarom is deze cultivar negatief gewaardeerd.

M. japonica hiemalis: **M. japonica 'Hivernant'**

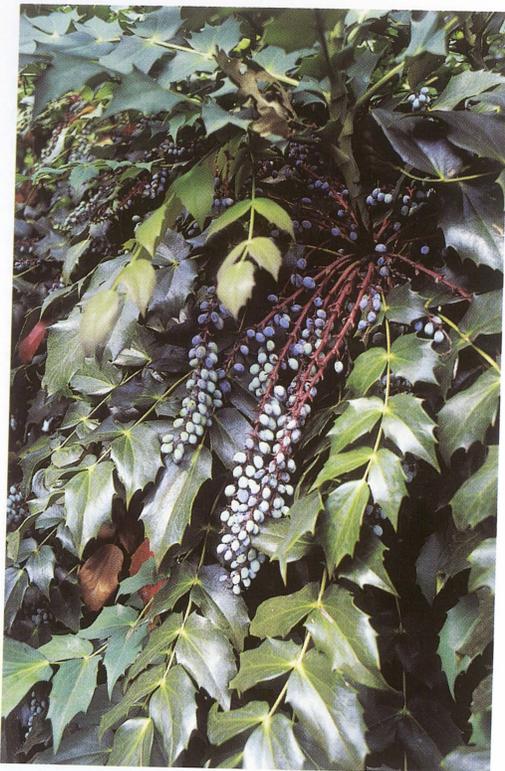
*** **M. japonica 'Hivernant'**
(Engeland, voor 1946) (foto's 13, 14, 15, p.34)

syn. *M. japonica hiemalis*

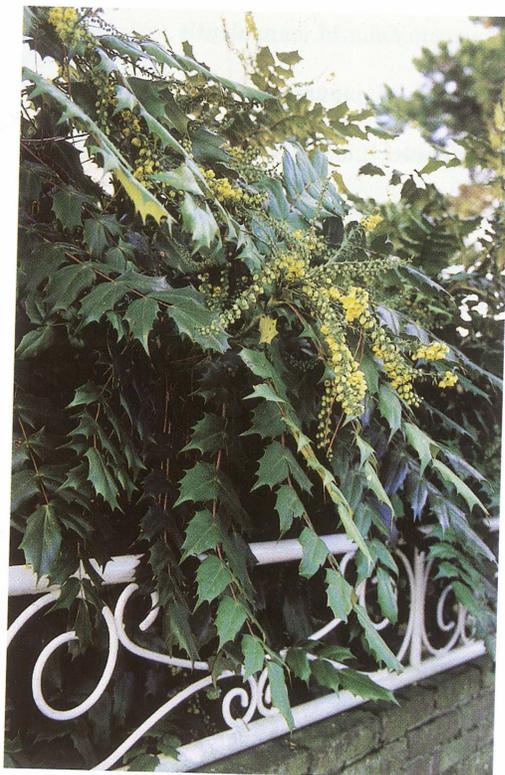
GROEIWIJZE: (zeer) dicht, zeer krachtig, breed opgaand, 1-1,5 m hoog en 1,2-1,8 m breed.

BLADEREN: zeer groot, 25-50 cm lang, met 11-15 blaadjes, middengroen, vaak met gele (en soms met rode) vlek aan basis; blaadjes (langwerpig-)eirond, 5-8 cm lang en 2,5-5 cm breed, met 4-6 tanden aan weerszijde.

BLOEIWIJZEN: ca. 20 per tak, 25-45 cm lang, schuin opgaand tot overhangend; bloemen lichtgeel (RHC-CC: 7D), sterk geurend; bloeitijd laat, febr.-maart(-april); bloeirijkheid zeer goed.

13 *Mahonia japonica* 'Hivernant'

14 *Mahonia japonica* 'Hivernant'

15 *Mahonia japonica* 'Hivernant'

WINTERHARDHEID: goed - USDA zone 6b.

Dit is één van de toppers van de winterbloeiende Mahonia's. Het is een voor ons land relatief goed winterharde en zeer vitale plant, die gewoonlijk zeer rijk bloeit. Doordat de bloei doorgaans aan het eind van de winter begint, bevriezen de bloemen meestal niet en komen de bessen gewoonlijk normaal tot ontwikkeling. Dit geeft de plant extra sierwaarde.

M. lomariifolia Takeda — Birma en W. China

Opgaande, bladhoudende struik, 3 tot 4 (tot 10) m hoog (in ons land gewoonlijk tot 2,5 m); de onderste helft veelal kaal. Bladeren geveerd, 25-70 cm lang, met 19-37 blaadjes. Blaadjes 4-10 cm lang en 1,2-2,5 cm breed, ongesteeld, langwerpig-lancetvormig, leerachtig, met maximaal 7 stekelige tanden aan weerszijde. Bloemtrossen opgaand, 10-20 cm lang, in 7-20 eindstandige clusters bijeen. Bloemen geel, iets geurend; kroonbladen langwerpig, tot 0,6 cm lang. Vruchten blauwzwart, ovaal, ca. 1 cm lang; stijl gereduceerd. Bloeitijd variabel, tussen november en maart.

M. lomariifolia komt van nature voor in bosgebied op ca. 2000 m hoogte. Deze soort is voor het eerst geïntroduceerd door dhr. Johnston van Hidcote Manor, Gloucestershire in Engeland. Hij gebruikte hierbij zaad afkomstig van Yunnan uit 1931. Het is een prachtige soort, maar helaas niet voldoende winterhard voor ons land: USDA-zone 8b. Deze soort wordt daarom in Nederland nauwelijks gekweekt.

M. × media C. Brickell
(*M. japonica* × *M. lomariifolia*)

Opgaande struik, tot 4 m hoog en ruim 3 m breed; vaak kaal aan de basis. Bladeren geveerd, 20-60 cm lang, met 15-23 blaadjes. Blaadjes 4-10 cm lang en 1,4-4 cm breed, ongesteeld, langwerpig, leerachtig, met 2-5 stekelige tanden aan weerszijde. Bloemtrossen schuin opgaand, 10-20(-30) cm lang, in 10-20 eindstandige clusters bijeen. Bloemen geel, iets tot vrij sterk geurend. Bessen blauwzwart, ovaal, ca. 1 cm lang. In ons land komen deze bessen meestal niet tot ontwikkeling vanwege bevriezing van de bloemen. Bloeitijd variabel, tussen november en maart. Redelijk tot vrij goed winterhard in ons land.

Deze soorthybride heeft eigenschappen die tussen beide oudersoorten in liggen. De meeste

cultivars lijken meer op *M. lomariifolia* dan op *M. japonica*.

De eerste exemplaren van deze soorthybride zijn afkomstig van de Slieve Donard Nursery co. in Ierland. Zij hadden een grote partij van meer dan 1000 zaailingen van *M. lomariifolia*, waarvan een aantal *M. japonica* als vader bleek te hebben. Er werden hieruit door L.R. Russell uit Windlesham ca. 100 planten meegenomen. Vervolgens werd uit deze planten door Sir Eric Savill drie planten geselecteerd: 'Charity', 'Charity's Sister' en een plant die later doodging. Hiervan werden 'Charity' in 1957 geselecteerd en benaamd. Slieve Donard Nursery selecteerde later uit de eerste partij 'Winter Sun'.

o **M. × media** 'Arthur Menzies'
(Strybing Arboretum, San Francisco, USA, ca. 1960)

GROEIWIJZE: (vrij) los, matig krachtig, vrij smal opgaand, 1-1,5 m hoog en 0,5-0,9 m breed.

BLADEREN: zeer groot, 30-50 cm lang, met 15-19 blaadjes, (donker)groen; blaadjes (langwerpig-)eivormig, 7-12 cm lang en 4-7 cm breed, met 3-4(-5) tanden aan weerszijde.

BLOEIWIJZEN: 10-16 per tak, 15-30 cm lang, schuin opgaand; bloemen geel (RHS-CC: 9B); bloeitijd vroeg, (nov.-)dec.(-febr.); bloeirijkheid matig.

WINTERHARDHEID: redelijk - USDA zone 8a.

'Arthur Menzies' is ontstaan in het Strybing Arboretum in San Francisco en geselecteerd door het University of Washington Arboretum in Seattle. De naam Arthur Menzies is ontleend aan een van de medewerkers van het Strybing Arboretum in wiens tuin de kruising plaatsvond.

Kenmerkend zijn met name de relatief smalle groeiwijze, de grote bladeren en blaadjes en de schuin opgaande bloeiwijzen.

De plant is in de Verenigde Staten onder andere geselecteerd vanwege de goede winterhardheid. In de sortimentsproef bleek de cultivar niet beter winterhard dan de meeste andere cultivars en ten opzichte van 'Winter Sun' zelfs minder winterhard. Ook de bloeirijkheid bleek minder goed dan de meeste andere cultivars. Door de vrij losse groeiwijze wordt de plant na enkele jaren vaak erg "stakerig". Daarom kreeg 'Arthur Menzies' een negatieve waardering.

** **M. × media** 'Buckland'
(L. Fortescue, Devon, Engeland, 1971) (foto 16, p.37)

GROEIWIJZE: dicht, krachtig, opgaand, 1-2 m hoog en 1-2 m breed.

BLADEREN: groot, 25-40(-50) cm lang, met 15-21 blaadjes, middengroen; blaadjes langwerpige-eirond, 5-9 cm lang en 2-3 cm breed, met 3-4 (-5) tanden aan weerszijde.

BLOEIWIJZEN: 12-18 per tak, 15-30(-50) cm lang, schuin opgaand tot horizontaal; bloemen geel (RHS-CC: 9B); bloeitijd vroeg, (nov.-)dec.(-febr.); bloeirijkheid goed.

WINTERHARDHEID: (vrij) goed - USDA zone 7b.

Ontstaan uit een kruising door L. Fortescue tussen *M. lomariifolia* en *M. japonica*. Werd in 1984 in Engeland onderscheiden met een AGM. 'Buckland' kenmerkt zich met name door de vrij smalle blaadjes en de schuin tot horizontaal groeiende bloeiwijzen. Deze cultivar bloeit iets later dan 'Charity'. In de sortimentsproef bleek het een van de betere cultivars uit deze groep, hoewel 'Buckland' het iets moet onderdoen voor 'Winter Sun'. De winterhardheid is relatief goed.

* *M. × media* 'Charity'

(Savill Garden, Windsor Great Park, Engeland, 1957) (foto 18, p.37)

GROEIWIJZE: zeer dicht, krachtig, opgaand, 1-2 m hoog en 1-2 m breed.

BLADEREN: groot, 25-40(-60) cm lang, met 13-21 blaadjes, (donker)groen; blaadjes (langwerpige)-eirond, 5-10 cm lang en 2-5 cm breed, met 2-4 tanden aan weerszijde.

BLOEIWIJZEN: 12-18 per tak, 15-30(-50) cm lang, schuin opgaand tot horizontaal; bloemen geel (RHS-CC: 9B), redelijk sterk geurend; bloeitijd zeer vroeg, nov.-febr.; bloeirijkheid goed.

WINTERHARDHEID: redelijk - USDA zone 8a.

Deze cultivar is de originele kloon van *M. × media*, aan de hand waarvan Chris Brickell de soortshybride *M. × media* beschreef (het type-exemplaar). Deze cultivar is de moederplant van een aantal andere *M. × media*-cultivars, zoals 'Faith', 'Hope' en 'Rebecca'. Werd in 1962 in Engeland onderscheiden met een FCC en in 1984 met een AGM.

Vooraf gekenmerkt door de relatief zeer vroege bloeitijd, de zeer dichte groeiwijze, de vrij smalle blaadjes en de schuin tot horizontaal groeiende bloeiwijzen.

o *M. × media* 'Lionel Fortescue'

(L. Fortescue, Devon, Engeland, 1971)

GROEIWIJZE: dicht, zeer krachtig, opgaand, 1-2 m hoog en 1-1,8 m breed.

BLADEREN: groot, 25-40 cm lang, met 13-19 blaadjes, donkergroen; blaadjes langwerpige(-eirond), 5-12 cm lang en 1,5-4 cm breed, met 3-5 tanden aan weerszijde; relatief veel tanden en smal blad.

BLOEIWIJZEN: 10-18 per tak, 15-30(-40) cm lang, schuin opgaand; bloemen geel (RHS-CC 12A), sterk geurend; bloeitijd zeer vroeg, nov.-febr.; bloeirijkheid redelijk.

WINTERHARDHEID: redelijk - USDA zone 8a.

Werd in 1984 in Engeland onderscheiden met een AGM. Vooral gekenmerkt door de smalle blaadjes, het relatief grote aantal tanden per blaadje, de schuin opgaande bloeiwijzen en de zeer vroege bloei. De bloeirijkheid bleek in de sortimentsproef minder dan van een aantal andere cultivars. De cultivar kreeg een negatieve waardering; er zijn betere. De cultivar vertoont veel invloed van *M. lomariifolia*.

* *M. × media* 'Maharajah'

(herkomst onbekend)

syn. *M. napaulensis* 'Maharajah'

GROEIWIJZE: dicht, vrij krachtig, opgaand, 1-1,5 m hoog en 1-1,5 m breed.

BLADEREN: groot, 30-40 cm lang, met 13-19 blaadjes, donkergroen; blaadjes langwerpige-eirond, 5-10 cm lang en 2,5-4 cm breed, met 3-5 tanden aan weerszijde.

BLOEIWIJZEN: 16-20 per tak, 15-30 cm lang, horizontaal; bloemen geel (RHS-CC: 9B); bloeitijd vroeg, (nov.-)dec.(-febr.); bloeirijkheid goed.

WINTERHARDHEID: redelijk - USDA zone 8a.

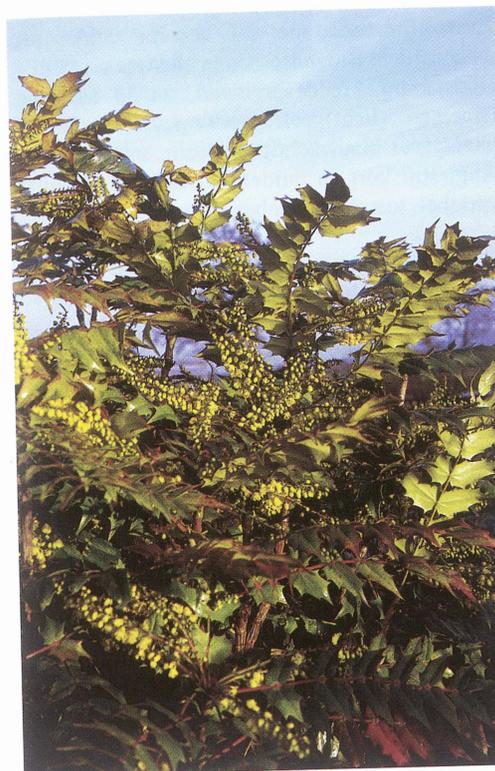
De cultivar was tot nu toe in omloop onder de soortnaam *M. napaulensis*. Echter met name door het grote aantal bloeiwijzen per tak wordt er vanuit gegaan dat het geen echte *napaulensis* is, maar dat het een *M. × media* betreft.

'Maharajah' kenmerkt zich met name door de relatief vrij smalle blaadjes, met relatief veel tanden en door de horizontaal groeiende bloeiwijzen. De bloeirijkheid is goed.

o *M. × media* 'Underway'

(Norman Hadden, Porlock, Engeland, voor 1975)

GROEIWIJZE: zeer dicht, zeer krachtig, opgaand, 1,5-2,5 m hoog en 1-2 m breed.

16 *Mahonia x media* 'Buckland'

17 *Mahonia x media* 'Winter Sun'

18 *Mahonia x media* 'Charity'

BLADEREN: zeer groot, 30-50(-60) cm lang, met 17-21 blaadjes, middengroen; blaadjes (langwerpig-)eirond, 6-10 cm lang en 3-5 cm breed, met 2-4 tanden aan weerszijde.

BLOEIWIJZEN: 10-16 per tak, 15-30 cm lang, schuin opgaand tot horizontaal; bloemen geel (RHS-CC: 9B); bloeitijd vroeg, (nov.-)dec.(-febr.); bloeirijkheid redelijk.

WINTERHARDHEID: (vrij) goed - USDA zone 7b.

'Underway' is ontstaan als spontane zaailing. De cultivar kenmerkt zich door de sterke groei, het zeer grote blad, de vrij brede blaadjes en de schuin opgaande tot horizontale bloeiwijzen. Het is één van de beste cultivars van *M. × media* qua winterhardheid. Echter de bloei is vaak maar matig en daarom is de cultivar met name daarom negatief gewaardeerd.

*** *M. × media* 'Winter Sun'
(Slieve Donard Nurs., N. Ierland, 1970) (foto 17, p.37)

GROEIWIJZE: dicht, krachtig, opgaand, 1-2 m hoog en 1-2 m breed.

BLADEREN: vrij groot, 25-35(-40) cm lang, met 15-21 blaadjes, (donker)groen; blaadjes (langwerpig-)eirond, 5-10 cm lang en 2,5-4 cm breed, met 2-4 tanden aan weerszijde.

BLOEIWIJZEN: 10-20 per tak, 15-30(-40) cm lang, opgaand; bloemen geel (RHS-CC: 9B), sterk geurend; bloeitijd vroeg, (nov.-)dec.(-febr.); bloeirijkheid goed.

WINTERHARDHEID: (vrij) goed - USDA zone 7b.

Dit is de topper van *M. × media*. Een zeer bloeirijke en relatief goed winterharde cultivar. Bovendien is de bloemgeur erg sterk en aantrekkelijk. Het is in Nederland terecht de meest gebruikte cultivar van *M. × media*. Werd in 1984 in Engeland onderscheiden met een AGM. 'Winter Sun' kenmerkt zich met name door het minder grote blad en de opgaande bloeiwijzen.

M. napaulensis DC. — Nepal, NO.India

syn. *M. acanthifolia* G. Don

Tot 6 m hoge bladhoudende struik (in ons land tot 2,5 m). Bladeren geveerd, zeer groot, 60-75 cm lang, met 17-27 blaadjes, waarvan het eerste paar veel kleiner en breder is dan de rest en ruim een centimeter boven de blad-as begint. Blaadjes leerachtig, langwerpig-eirond, gewoonlijk ca. 5-10 cm lang en 2,5-4 cm breed, met spitse top,

zwak glimmend, met 2-6 scherpe tanden aan weerszijden. Bloemtrossen in clusters van 3 of 4, eindstandig, breed spreidend, tot 30 cm lang. Bloemen (licht)geel, sterk geurend. Bessen paars, met blauwachtige zweem, ovaal, ca. cm lang; stijl kort en duidelijk zichtbaar. Bloeitijd variabel, tussen november en maart.

Deze soort komt van nature voor in meest groenblijvende bergbossen, van 1500-3000 m hoog. In sommige werken wordt *M. acanthifolia* onderscheiden van *M. napaulensis* door de iets langere bladeren, het grotere aantal blaadjes per blad en de minder sterke bladglans. Deze verschillende zijn echter dermate gering dat er hier van uitgegaan wordt dat het één soort betreft. Vooral als bladplant is deze soort aantrekkelijk. In ons land is deze soort redelijk winterhard: USDA-zone 7 tot 8.

M. napaulensis 'Maharajah': *M. × media* 'Maharajah'

Niet beoordeelde soorten en cultivars

M. gracilipes – Yunnan, Sichuan

Bloeiwijzen tot ruim 30 cm lang. Bloemen roodachtig. Bloeitijd augustus-september.

M. × media 'Charity's Sister'

(Savill Garden, Windsor Great Park, Engeland, 1957)

Dit is de cultivar die naast 'Charity' door Eric Savill is geïntroduceerd. Lijkt erg veel op 'Charity', maar is blijkens de beduidend minder grotere populariteit minder aantrekkelijk. Geen aanwinst voor het sortiment.

M. × media 'Faith'

(Savill Garden, Windsor Great Park, Engeland, 1961)

Plant met (zacht)gele, iets geurende bloemen, in ca. 30 cm lange, schuin opgaande trossen. Bladeren van veel blaadjes, ca. 25. Lijkt in groeiwijze en blad veel op *M. lomariifolia*. De plant is in 1961 ontstaan als spontane zaailing van *M. × media* 'Charity'.

M. × media 'Hope'

(Savill Garden, Windsor Great Park, Engeland, 1961)

Bloemen heldergeel, dicht bezet langs de hoofd-as, in spreidende trossen van ca. 30 cm lang. Bladeren met ca. 31 blaadjes. Kreeg in 1966 in

Engeland een "First Class Certificate" en werd in 1969 verspreid.

M. × media 'Rebecca'

(Savill Garden, Windsor Great Park, Engeland, 1965)

Zaailing van 'Charity'.

M. × media 'Roundwood'

(Savill Garden, Windsor Great Park, Engeland, 1965)

Gelijk aan 'Sarah', maar met grotere blaadjes en een bloemtrossen die nog sterker vertakt zijn.

M. × media 'Sarah'

(Savill Garden, Windsor Great Park, Engeland, 1965)

Compacte groeiwijze. Bladeren met 17-19 blaadjes, in afmeting en vorm gelijk aan 'Charity'. Bloemtrossen, spreidend, vaak sterk vertakt, ca. 30 cm lang. Bloemen niet of nauwelijks geurend, geel.

M. × savilleana

Dit is een kruising tussen *M. gracilipes* en *M. confusa*. De eerst bekende kruising tussen deze twee soorten is gemaakt in Savill Gardens in Engeland; zij hebben ook de hybride benaamd en beschreven. Er zijn vier selecties gemaakt en benaamd: 'Commissioner', 'Factor', 'Ranger' en 'Verderer'. Deze cultivars hebben de groeiwijze van *M. confusa* en de vroege bloeitijd en typische bloemkleur van *M. gracilipes*. Het is niet duidelijk geworden in hoeverre deze cultivars al in de handel zijn.

M. 'Trifurca'

Opgaande struik met brede blaadjes. Bloemen bleekgeel, in korte opgaande trossen. Kruising tussen *M. napaulensis* en *M. japonica*.

Literatuur

AHRENDT, DR. L.W.A. (1961): *Berberis and Mahonia: A taxonomic revision* – The Journal of the Linnean Society of London Botany, Vol. 57, 1961, pag. 1-140.

BEAN, W.K. (1973): *Trees and shrubs hardy in the British Isles vol II*. - John Murray, London
BRICKELL, C.D. (1979): *The hybrids between Mahonia japonica and M. lomariifolia* - The Plantsman 1: 12-20.

HILLIER, H.G. (1994): *Hillier's Manual of Trees & Shrubs*, ed. 7 - David & Charles, Londen, 704 pag.

HUXLEY ET AL. (1992): *The New R.H.S. Dictionary of Gardening*, vol. 3 - The Macmillan Press Limited, Londen en Basingstoke.

KRÜSSMANN, G. (1977) *Handbuch der Laubgehölze*, Band II, 2de druk - P. Parrey, Berlijn-Hamburg, 466 p.

LAAR, H.J. VAN DE (1975): *Mahonia en Mahoberberis* - Dendroflora 11/12: 18-35.

LANCASTER, R. (1996): *Mahonia gracilipes* – The Garden, november, p. 702-703

TAKEDA, H. (1911-17): *The old world species of Mahonia* – Roy.Bot.Gard.Edin, vol. 6, p. 224-227, 209-248

Ir. M.H.A. (Marco) Hoffman

Wetenschappelijk onderzoeker sortiment / taxonomie bij Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO), Sector Bomen, Boskoop

Cultivar	groeiwijze	hoogte (m)	bladkleur	bloeiwijze	bloemkleur	bloeitijd	winterhardheid
<i>japonica</i>							
0 - 'Gold Dust'	vrij breed opg.	0,5	lichtgroen - geel	horizontaal tot overh.	lichtgeel	zeer laat	(vrij) goed
*** - 'Hivernant'	breed opg.	1-1,5	middengroen met gele vlek	schuin opg. tot overh.	lichtgeel	laat	goed
<i>media</i> (×)							
0 - 'Arthur Menzies'	vrij smal opg.	1-1,5	(donker)groen	schuin opgaand	geel	vroeg	redelijk
** - 'Buckland'	opgaand	1-2	middengroen	schuin opg. tot horiz.	geel	vroeg	(vrij) goed
* - 'Charity'	opgaand	1-2	(donker)groen	schuin opg. tot horiz.	geel	zeer vroeg	redelijk
0 - 'Lionel Fortescue'	opgaand	1-2	donkergroen	schuin opgaand	geel	zeer vroeg	redelijk
* - 'Maharajah'	opgaand	1-1,5	donkergroen	horizontaal	geel	vroeg	redelijk
0 - 'Underway'	opgaand	1,5-2,5	middengroen	schuin opg. tot horiz.	geel	vroeg	(vrij) goed
*** - 'Winter Sun'	opgaand	1-2	(donker)groen	opgaand	geel	vroeg	(vrij) goed

Summary

The Asiatic species of Mahonia are a remarkable group of evergreens. They have big leaves and flower in winter. *M. x media* is the best known representative of this group. In the Netherlands more than ten different species and cultivars are grown. They differ in several traits, like winter hardiness, flowering time and floriferousness. The species and cultivars available in the Netherlands have been collected and planted at the trial fields of Applied Plant Research, unit Nursery Stock in Boskoop. They have been identified and described, and have been evaluated in cooperation with the Royal Boskoop Horticultural Society (KVBC). *M. japonica* 'Hivernant' and *M. x media* 'Winter Sun' proved to be most suitable for the Dutch climate.

Zusammenfassung

Die asiatischen Arten von Mahonia bilden eine auffallende Gruppe von immergrünen Gehölzen. Sie zeichnen sich aus durch ihre grossen Blätter und die Blüten, die im Winter erscheinen. *M. x media* ist die bekannteste (Hybride) Art von dieser Gruppe. Es sind etwa 10 Sorten und Arten von dieser Gruppe erhältlich in den Niederlanden. Sie unterscheiden sich durch ihre Blütezeit, Winterhärte und Blühwilligkeit. Sie sind zusammengetragen und gepflanzt an der Versuchstation für Baumschulen in Boskoop. Sie sind kontrolliert auf Sortenechtheit, beschrieben und beurteilt durch die Körungskommission der KVBC. *M. japonica* 'Hivernant' und *M. x media* 'Winter Sun' schnitten am besten ab.